

مشاهده نرمتن پلانکتونی *Cardiopoda sp.* در خلیج چابهار

حمید رضایی، نفیسه امینی

به دنبال گشت اقیانوس شناسی *PG-GOOS* در خلیج چابهار، نرمتن *Cardiopoda sp.* در نمونه های زئونوستونی یافت شد (شکل ۱). کاردیوپدا یک نرمتن هولوپلانکتونی است که دارای بدنی شفاف و یک باله شنا است و به طول ۲ سانتی متر می رسد. پوسته صدفی آن بسیار کوچک و در هسته گوشتی قرار دارد. در این نرمتن، جنس های نر و ماده از همدیگر مجزا هستند. کاردیوپدا اپی پلاژیک و گوشتخوار است و از ماهیان، نرمتنان پتروپد صدفدار و سایر هتروپدها تغذیه می کند و در لایه های فوقانی آب های گرم اکثر اقیانوس ها زیست می کند. جنس نر و ماده از همدیگر جدا هستند.

نرمتن کاردیوپدا که تنها به صورت بسیار نادر در نمونه های زئونوستونی یافت شد، تاکنون توسط نگارنده در هیچ یک از نمونه های زئوپلانکتونی یا زئونوستونی خلیج فارس یا دریای عمان مشاهده نشده است و گزارشی هم در رابطه با آن در دریای عمان به چاپ نرسیده است. نگارنده تنها برای یک مرتبه نمونه مشابه آن (*Carinaria sp.*) را در تنگه مالاکا مشاهده کرد. در گشت های دریایی دیگر نیز همچون چالنجر (*Smith, 1888*) و مایکل ساری (*Bonevie, 1920*)، تنها یک نمونه بالغ از آن یافت شد، در صورتی که در گشت های دریایی دیگر مثل "هیروندل" و "پرنس آلیس"، دو نمونه از آن جمع آوری گردید (*Vayssiere, 1904*).

بررسی پراکندگی جنس کاردیوپدا در اقیانوس هند نشان می دهد که گونه *Cardiopoda richardi* به ندرت در این آب ها یافت می شود، حال آنکه گونه *C. placenta* چندین بار در آب های هند و مالزی و باختر ساحل سوماترا تا آب های گروه جزایر امیرانت (*Amirante*) و ماداسگار پراکندگی دارد. گزارش ثبت *Cardiopoda* در دریای عمان، دامنه گسترش آن از دریای عرب تا دریای عمان را افزایش می دهد. تقسیم بندی کاردیوپدا به شرح زیر است:

- شاخه : *Mollusca*
- رده : *Gastropoda*
- زیررده : *Streptoneura*
- راسته : *Mesogastropoda*
- خانواده : *Carinariidae*
- جنس : *Cardiopoda*
- گونه: ؟

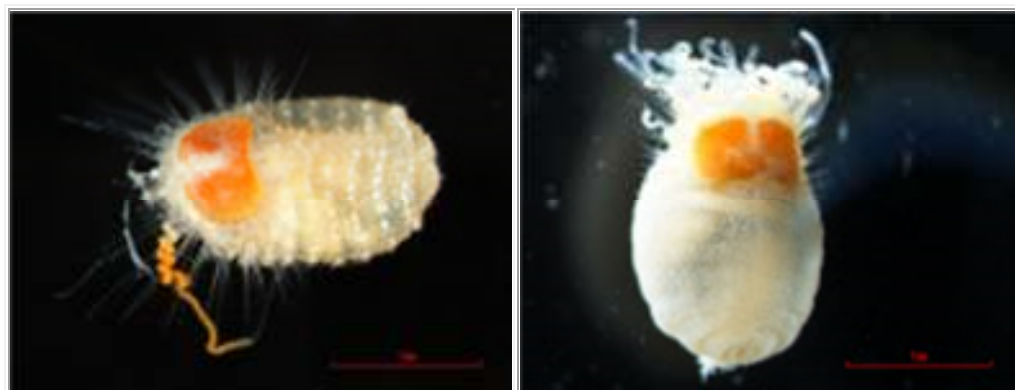

شکل ۱- نرمتن پلانکتونی *Cardiopoda sp.* در دریای عمان.

گروه علوم زیستی پژوهشکده علوم دریایی پژوهشگاه ملی اقیانوس شناسی و علوم جوی، ۱۶ مهر ۹۲.

مشاهده کرم پرتار *Sternaspis scutata* در آب های خلیج فارس در گشت اول خلیج فارس و دریای عمان (PG-GOOS)

در گشت اول دریایی خلیج فارس و دریای عمان (PG-GOOS) که توسط پژوهشگاه ملی اقیانوس شناسی و علوم جوی در آذر ماه ۱۳۹۱ انجام شد، کرم پرتار *Sternaspis scutata* توسط گروه متخصصین زیست شناسی دریا پژوهشگاه ملی اقیانوس شناسی و علوم جوی (مریم حکیم الهی، فاطمه پورجمعه، نفیسه امینی) به سر پرستی دکتر حمید رضایی در جنوب باختری جزیره هنگام، جنوب خاوری بندر لنگه، جنوب خاوری لارک و تنگه هرمز در اعماق به ترتیب ۳۴، ۶۳، ۶۸ و ۳۹ متر شناسایی گردید. رسوبات این مناطق از نوع گلی و سیلتی به رنگ سبز زیتونی بوده که با استفاده از دستگاه نمونه گیر رسوب سطحی (Grab) نمونه برداری شد. گونه *Sternaspis scutata* از خانواده (Sternaspidae) متعلق به رده پرتاران (Polychaeta) از شاخه کرم های حلقوی (Annelida) است. اندازه این گونه برای ۲۲ بند تا ۳۱ میلی متر می باشد که به رنگ سفید با آبشش های قرمز رنگ است. این گونه که برای اولین بار توسط Ranzani, 1817 گزارش شده، دارای پراکنش جهانی می باشد (Ranzani, 1817). رضایی (۱۳۶۹) نیز این گونه را در جنگل های حرا بندر خمیر در خلیج فارس مشاهده نموده است.

مریم حکیم الهی، گروه علوم زیستی دریا پژوهشگاه ملی اقیانوس شناسی و علوم جوی تهران، ۲۴ بهمن